

13.7.2026

EOAK/4482/2025

Ratkaisija: Oikeusasiamies Jari Råman

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Tuire Metso

HUOLTAJAN SUOSTUMUKSEN MUOTOVAATIMUKSET ALAIKÄISEN PASSIHAKEMUKSESSA

1 KANTELU

Kantelija arvosteli Helsingin poliisilaitoksen menettelyä lapsensa passihakemuksen käsittelyä koskevassa asiassa. Kantelija oli hakenut lapselleen passia poliisilaitoksella 26.6.2025. Palvelutiskillä kantelijaa neuvottiin pyytämään lapsen toista huoltajaa lähettämään suostumuksensa lapsen passin myöntämiselle sähköpostitse 17.7.2025 mennessä. Kantelun mukaan lapsen toinen huoltaja oli lähettänyt suostumuksensa heti 26.6.2025, mutta lapsen passiasia ei ollut vielä kantelun tekohetkellä 22.7.2025 edennyt. Kantelija katsoi, että lapsen passihakemuksen käsittelyaika oli venynyt kohtuuttomasti, häneltä vaadittiin aiheettomasti perusteluita passin myöntämiselle, ja että poliisin lupa-asiantuntija hankaloitti tahallisesti lapsen passin saamista ja väärinkäytti asemaansa. Kantelijan mukaan häneltä oli pyydetty tilinumeroa, jotta passimaksu voitaisiin palauttaa.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta pyydettiin lausunto ja selvitys Helsingin poliisilaitokselta. Selvityksen antoivat Helsingin poliisilaitoksen lupa- ja ulkomaalaisasiat -yksikön lupa-asiantuntija sekä lupaesimies. Helsingin poliisilaitoksen antamaan lausuntoon on lisäksi liitetty passihakemus ja siihen annettu päätös liiteasiakirjoineen, sekä poliisin käymiä sähköpostikeskusteluja kantelijan ja lapsen toisen huoltajan kanssa.

Saadun lausunnon ja selvitysten mukaan passiasian käsittely on edennyt seuraavalla tavalla.

Kantelija jätti alaikäisen lapsensa passihakemuksen Helsingin poliisilaitokselle 26.6.2025. Hakemuksesta puuttui lapsen toisen huoltajan suostumus passin hankkimiseen, minkä vuoksi kantelijalle oli annettu ohjeet suostumuksen toimittamiseen. Hakemus oli jäänyt keskeneräisenä odottamaan täydennystä. Lapsen toiselle huoltajalle oli lähetetty samana päivänä kirje, jossa häntä pyydettiin vastaamaan suostumusta koskevaan tiedusteluun 17.7.2025 mennessä. Kirjeen ohessa toiselle huoltajalle oli toimitettu poliisihallinnossa tavanomaisesti käytetty suostumuslomake.

Kantelija tiedusteli sähköpostitse passiasian viipymistä 15.7.2025. Kantelijan viestin mukaan lapsen toinen huoltaja oli kertonut antaneensa suostumuksensa sähköpostitse. Selvityksen mukaan lupa-asiantuntija oli etsinyt toisen huoltajan sähköpostia lupapalveluiden sähköpostista sellaista kuitenkaan löytämättä. Lupa-asiantuntija oli vastannut kantelijalle samana päivänä ja kertonut, ettei suostumusta ollut tullut. Lupa-asiantuntija oli myös antanut samassa viestissä neuvoja, miten suostumuksen voi antaa ja toimittaa. Kantelija oli esittänyt 15.7.2025 asiasta vielä jatkokysymyksiä, ja kysynyt muun muassa rahojen palauttamisesta, mikäli lapsi ei saa passia. Lupa-asiantuntija oli vastannut kantelijan kysymyksiin, sekä kysynyt, saako kantelija itse lapsen toiseen huoltajaan yhteyden vai toivooko hän, että poliisi on toiseen huoltajaan yhteydessä. Tilinumeron mainitseminen lupa-asiantuntijan viestissä on liittynyt kantelijan kysymykseen rahojen palauttamisesta.

Lapsen toinen huoltaja on lähettänyt 16.7.2025 lupa-asiantuntijalle sähköpostiviestin kertoen yrittäneensä jo kahteen kertaan lähettää suostumuksensa. Lupa-asiantuntija on vastannut viestiin 16.7.2025 ja neuvonut, että hyväksyttävä suostumus edellyttäisi vielä päiväystä, paikkatietoa ja allekirjoitusta. Kuvan paperilomakkeesta voisi liittää sähköpostiin. Toinen huoltaja on vastannut saavansa toimitettua suostumuksen myöhemmin samana päivänä. Koska suostumusta ei ole saatu vielä 17.7.2025, lupa-asiantuntija on yrittänyt soittaa toiselle huoltajalle kahdesti ja on lähettänyt hänelle myös sähköpostiviestin, jossa on kertonut suostumuksen toimittamisen vaihtoehtoiksi sen, että huoltaja tulee henkilökohtaisesti paikan päälle allekirjoittamaan alkuperäisen hakemuksen tai että asiakas toimittaa allekirjoitetun suostumusta koskevan paperilomakkeen, taikka kirjaa tarvittavat tiedot itse paperille, allekirjoittaa paperin ja toimittaa sen poliisilaitokselle. Lupa-asiantuntija on myös todennut, ettei sähköistä asiointipalvelua voi kyseisessä tapauksessa käyttää, koska hakemusta ei ole alun perin laitettu sähköisesti vireille. Lupa-asiantuntija on yrittänyt tavoittaa toista huoltajaa myös 18.7., 21.7. ja 22.7.2025 soittamalla ja lähettämällä hänelle tekstiviestejä. Toinen huoltaja on vastannut 22.7.2025 ja on kertonut lähettävänsä suostumuksensa myöhemmin samana päivänä.

Kantelija on soittanut poliisilaitoksen lupapalveluihin 22.7.2025 ja keskustellut asiasta lupaesimiehen kanssa. Koska lapsen toisen huoltajan suostumusta ei ole saatu vielä 23.7.2025 mennessäkään, asiassa on pyydetty lausunto Helsingin kaupungin lastensuojelusta. Lausunto on saapunut poliisilaitokselle 31.7.2025 ja päätös passin myöntämisestä on tehty samana päivänä.

Lupa-asiantuntija on todennut selvityksessään, että on tavallista, että alaikäisten matkustusasiakirjahakemuksista puuttuu toisen huoltajan suostumus. Asiakkaita ohjataan heidän tiskillä asioidessaan täydentämään hakemusta toisen huoltajan suostumuksella. Keskeneräiset hakemukset jäävät vireille, kunnes puuttuva huoltajan suostumus tai muu täydennys toimitetaan poliisiasemalle. Hakemukset odottavat täydennystä kohtuullisen ajan. Puuttuvia huoltajan suostumuksia tai muita täydennyksiä odotetaan, kunnes ne tulevat, ellei asiakas erikseen kerro, ettei saa yhteyttä toiseen huoltajaan ja pyytää poliisilaitosta olemaan huoltajaan yhteydessä ja/tai anna kirjallista selvitystä passin tarpeesta. Passi myönnetään, kun hakemus on täydellinen päätöksentekoa varten. Jos syystä tai toisesta toinen huoltaja ei kuitenkaan vastaa pyyntöihin, tai hän ei pysty antamaan huoltajan suostumusta muusta syystä taikka häneen ei saada yhteyttä, asiassa pyydetään lausuntoa sosiaaliviranomaisilta. Lausunnon saamisessa kestää yleensä viikkoja. Lausunnon sisällöstä riippuen harkitaan, voidaanko passia myöntää.

Lupa-asiantuntija on todennut selvityksessään, että lapsen toinen huoltaja lähetti 16.7.2025 sähköpostilla suostumuksensa lapsen passin myöntämiseksi Heko-Passiin (Henkilökortti- ja passijärjestelmä) merkitystä omasta sähköpostiosoitteestaan. Lupa-asiantuntija on todennut, että koska lukuisista yrityksistä huolimatta hyväksyttävässä muodossa olevaa allekirjoitettua suostumusta ei kuitenkaan saatu, lupaesimies pyysi sosiaaliviranomaisilta lausuntoa asiassa 23.7.2025 ja päätös asiassa tehtiin heti lausunnon saavuttua.

Lupa-asiantuntijan selvityksen mukaan hän ei ole pyytänyt kantelijalta perusteluita passin myöntämiseen. Lupa-asiantuntija on todennut, että noin viikon verran vaikutti siltä, että lapsen toinen huoltaja antaisi suostumuksensa tarvittavassa muodossa. Jos toinen huoltaja olisi antanut suostumuksen, passi olisi voitu myöntää välittömästi ilman perusteluita. Perusteluita olisi voitu tässä asiassa pyytää sen arvioimiseksi, aiheutuuko ratkaisun viivästymisestä kohtuutonta haittaa lapselle tai hakijalle ja onko passin myöntämättä jättäminen selvästi vastoin lapsen etua.

Lupaesimies on todennut selvityksessään, että hän on yrittänyt soittaa kantelijan numeroon 21.7.2025 ja 22.7.2025. Kantelija on soittanut 22.7.2025, jolloin lupaesimies on selvityksensä mukaan kertonut, että hakemus on odottanut toisen huoltajan allekirjoituksella varustettua suostumusta, jota ei ole useista ohjeista huolimatta saatu. Lupaesimies ei selvityksensä mukaan muista, onko hän pyytänyt perusteluita passin tarpeellisuudesta, mutta toteaa, että jos tällaisesta on ollut puhetta, se on perustunut passilain 11 §:n mukaisten perusteiden selvittämiseen. Lupaesimies on todennut myös kertoneensa käytäntönä olevan, että jos allekirjoitettua suostumusta ei saada, lähetetään sosiaalivirastoon lausuntopyyntö. Lupaesimies on myös todennut, että asioiden selvittäminen jäi kesken, koska kantelija katkaisi puhelun. Lupaesimies on kertonut lähettäneensä sosiaalivirastoon lausuntopyynnön 23.7.2025. Lausunto on saatu 31.7.2025, jonka jälkeen päätös on tehty heti samana päivänä.

Helsingin poliisilaitos on todennut lausunnossaan, että alaikäisen passihakemukseen tarvitaan kaikkien hänen huoltajiensa suostumus. Verkossa tehtyyn hakemukseen huoltajat voivat antaa suostumuksensa sähköisessä asiointipalvelussa. Mikäli passihakemus on jätetty henkilökohtaisesti poliisiasemalla asioiden, läsnä olevat huoltajat voivat antaa suostumuksensa suullisesti. Huoltajat, jotka eivät ole paikalla, toimittavat suostumuksensa kirjallisesti. Allekirjoitettu kirjallinen suostumus tulee lähtökohtaisesti toimittaa poliisille alkuperäisenä. Esimerkiksi sähköpostiviestissä annettua suostumusta ei pidetä riittävänä, koska sähköpostiosoitteen haltijan tai käyttäjän henkilöllisyyttä ei ole mahdollista varmistaa luotettavalla tavalla.

Helsingin poliisilaitoksen mukaan passi toimitetaan normaalisti noin kahdeksassa arkipäivässä hakijan valitsemaan noutopisteeseen. Tämä toimitusaika on mahdollinen silloin, kun kaikki passin myöntämisen edellytykset ovat olemassa jo hakemusta jätettäessä. Jos passihakemuksesta puuttuu esimerkiksi lapsen toisen huoltajan suostumus, poliisilaitos pyytää huoltajaa toimittamaan suostumuksensa määräajassa, joka on yleensä kolme viikkoa. Mikäli huoltaja ei toimita suostumustaan, hankitaan asiassa yleensä lastensuojeluviranomaisen lausunto. Tähän saattaa kulua joitakin viikkoja riippuen lähinnä siitä, onko lastensuojeluviranomaisella asiassa lausuttavaa. Jos passiasianssa on hankittava toisen huoltajan suostumus ja lastensuojeluviranomaisen lausunto, hakemuksen käsittely kestää keskimäärin noin kuusi viikkoa. Helsingin poliisilaitos toteaa, ettei kantelunalaisen passihakemuksen käsittelyaika poikkea tämän kaltaisten passihakemusten keskimääräisestä käsittelyajasta. On myös huomattava, että käsittelyajasta suurin osa on kulunut lapsen toisen huoltajan suostumuksen odottamiseen, mitä hän ei ole lupauksistaan huolimatta toimittanut poliisilaitokselle.

Helsingin poliisilaitos on todennut, että kantelija ei ole hakemusta jättäessään tai sen jälkeen tuonut esille mitään sellaista seikkaa, jonka vuoksi passihakemuksen käsittelyä olisi tullut kiirehtiä. Hakemuksen käsittelyä olisi ollut mahdollisuus nopeuttaa, mikäli kantelija olisi tuonut esille esimerkiksi lähitulevaisuuteen ajoittuvan passin käyttötarpeen. Poliisilaitos katsoo, että passihakemus on käsitelty hallintolain edellyttämällä tavalla ilman aiheetonta viivytystä.

Poliisilaitoksen tiedossa ei ole, että kukaan muu virkailija kuin lupa-asiantuntija ja lupaesimies olisi hakemuksen jättämisen jälkeen osallistunut asian käsittelemiseen. Asiassa hankittuihin selvityksiin viitaten poliisilaitos on katsonut, ettei kantelijaa ole pyydetty perustelemaan passihakemusta, vaan kyse on mahdollisesti ollut passilain 11 §:n mukaisten seikkojen selvittämisestä.

3 RATKAISU

3.1 Oikeusohjeet

Passilain 7 §:n 1 momentin mukaan alaikäisen passihakemukseen tulee liittää hänen huoltajiensa suostumus.

Passeista ja henkilökorteista annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n 1 momentin mukaan alaikäisen passihakemukseen on liitettävä kirjallinen ja yksilöity suostumus niiltä huoltajilta, jotka eivät ole henkilökohtaisesti läsnä passihakemusta jätettäessä tai jotka eivät ole panneet passihakemusta sähköisesti vireille alaikäisen puolesta.

Passilain 11 §:n 1 momentin mukaan alaikäiselle myönnetään passi, jos hänen huoltajansa siihen suostuvat. Pykälän toisen momentin mukaan, jos joltakin huoltajalta ei matkan, sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi voida saada 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua suostumusta ja jos ratkaisun viivästyttämisestä aiheutuisi kohtuutonta haittaa, ei hänen suostumuksensa asiassa ole tarpeen. Jos huoltaja on evännyt suostumuksensa, passi voidaan kuitenkin myöntää alaikäiselle, jos sen myöntämättä jättäminen olisi selvästi vastoin lapsen etua ja jos voidaan pitää ilmeisenä, ettei lasta vastoin huoltajansa suostumusta muutoin kuin tilapäisesti viedä toiseen valtioon.

Hallintolain 5 §:n 1 momentin mukaan, jos muussa laissa on tästä laista poikkeavia säännöksiä, niitä sovelletaan tämän lain asemasta. Saman pykälän 2 momentin mukaan muun muassa hallintoasian sähköisestä vireillepanosta ja käsittelystä säädetään sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa.

Hallintolain 7 §:ssä säädetään palveluperiaatteesta. Kyseisen pykälän 1 momentin mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti.

Hallintolain 8 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin.

Hallintolain 22 §:n 1 momentin mukaan jos viranomaiselle toimitettu asiakirja on puutteellinen, viranomaisen on kehotettava lähettäjää määräajassa täydentämään asiakirjaa, jollei se ole tarpeetonta asian ratkaisemiseksi. Asiakirjan lähettäjälle on ilmoitettava, miten asiakirjaa on täydennettävä. Saman pykälän 2 momentin mukaan viranomaiseen saapunutta asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjästä, eikä asiakirjan alkuperäisyyttä ja eheyttä ole syytä epäillä.

Hallintolain 23 §:n 1 momentin mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä.

Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 4 §:n määritelmien mukaan kyseisessä laissa tarkoitetaan

- 1) sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä telekopiota ja telepalvelua, kuten sähköistä lomaketta, sähköpostia tai käyttöoikeutta sähköiseen tietojärjestelmään, sekä muuta sähköiseen tekniikkaan perustuvaa menetelmää, jossa tieto välittyy langatonta siirtotietä tai kaapelia pitkin; ei kuitenkaan puhelua;
- 2) sähköisellä viestillä sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä lähetettyä tarvittaessa kirjalliseen muotoon tallennettavissa olevaa informaatiota;
- 3) sähköisellä asiakirjalla sähköistä viestiä, joka liittyy asian vireillepanoon tai käsittelyyn taikka tiedoksiantoon.

Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 9 §:n 1 momentin mukaan vireillepanossa ja asian muussa käsittelyssä vaatimuksen kirjallisesta muodosta täyttää myös viranomaiselle toimitettu sähköinen asiakirja. Saman pykälän 2 momentin mukaan viranomaiselle saapunutta sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

3.2 Asian arviointi

Passilain 7 §:n 1 momentin mukaan alaikäisen passihakemukseen tulee liittää hänen huoltajiensa suostumus. Passeista ja henkilökorteista annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n 1 momentin mukaan suostumuksen tulee olla kirjallinen ja yksilöity, mikäli huoltaja ei ole henkilökohtaisesti läsnä passihakemusta jätettäessä tai mikäli huoltaja ei ole laittanut passihakemusta sähköisesti vireille alaikäisen puolesta. Passilaissa tai passeista ja henkilökorteista annetussa valtioneuvoston asetuksessa ei siis ole nimenomaisesti edellytetty, että huoltaja allekirjoittaa suostumuksensa.

Myöskään hallintolain 22 §:ssä ei edellytetä viranomaiselle toimitetun asiakirjan allekirjoittamista, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä, eikä asiakirjan alkuperäisyyttä ja eheyttä ole syytä epäillä. Allekirjoitusta voidaan kuitenkin edellyttää erityislainsäädännössä. Ellei tällaista erityyssäännöstä ole, allekirjoituksen puuttuminen ei estä asian käsittelyä, eikä asiakirjaa ole tarvetta täydentää allekirjoituksella.

Hallintolain 22 §:n yksityiskohtaisten perustelujen mukaan hallintolakiin ei sisälly erityistä allekirjoitusvaatimusta ja asiakirjan sisältövaatimuksia koskevan hallintolain 16 §:n mukaisesti on riittävää, että viranomaiselle lähetetyssä asiakirjassa on lähettäjän nimi ja yhteystiedot asian hoitamiseksi. Pykälän perustelujen mukaan asiakirjan alkuperäisyydellä tarkoitetaan tietoa asiakirjan lähettäjästä ja eheydellä asiakirjan säilymistä muuttumattomana. Perustelujen mukaan alkuperäisyyteen tai eheyteen liittyvät epäilyt oikeuttavat viranomaisen aina vaatimaan asiakirjan toimittamista joko alkuperäisenä ja varustettuna asianmukaisin allekirjoituksin tai asiakirjan toimittamista uudelleen allekirjoitettuna. (HE 72/2002 vp, s. 72–73)

Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 9 §:n 1 momentin mukaan vireillepanossa ja asian muussa käsittelyssä vaatimuksen kirjallisesta muodosta täyttää myös viranomaiselle toimitettu sähköinen asiakirja. Saman pykälän 2 momentin mukaan viranomaiselle saapunutta sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjästä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetun lain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi on todettu 9 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa, että käytännössä pääsäännöksi on muodostunut, ettei asiakirjoja täydennytetä allekirjoituksilla. Alkuperäisyyteen ja eheyteen liittyvät epäilyt oikeuttavat viranomaisen kuitenkin vaatimaan asiakirjan toimittamista joko alkuperäisenä ja asianmukaisin allekirjoituksin varustettuna tai asiakirjan toimittamista uudelleen sähköisesti allekirjoitettuna. Allekirjoituksella tarkoitettaisiin siten fyysistä tai sähköistä allekirjoitusta. (HE 74/2016 vp, s. 48)

Oikeuskirjallisuudessa on todettu, että jos esimerkiksi on aihetta epäillä, että asiakirja on toimitettu viranomaiselle lähettäjäksi mainitun henkilön tahdon vastaisesti, viranomaisen on syytä varmistua asiakirjan alkuperäisyydestä pyytämällä lähettäjän omakätistä allekirjoitusta. Epäilyn eheyden säilymättömyydestä taas saattavat herättää muun ohella asiakirjaan mahdollisesti tehdyt lisäykset tai täydennykset. Alkuperäisyyteen tai eheyteen liittyvät epäilyt oikeuttavat viranomaisen aina vaatimaan asiakirjan toimittamista joko alkuperäisenä ja varustettuna asianmukaisin allekirjoituksin tai kokonaan uuden, allekirjoitetun asiakirjan toimittamista. On kuitenkin todettu, ettei myöskään käsin kirjoitetun allekirjoituksen todistusarvoa ja luotettavuutta voida pitää ongelmattomana. Allekirjoituksen vaatiminen on luonnollisesti tarpeen, jos sitä edellytetään laissa. Muutoin täydennysperusteinen säännös antaa edelleenkin viranomaiselle harkintavaltaa vaatia allekirjoitusta asiakirjaan, jos asiakirjan sisältöä pidetään epäilyttävänä tai viranomainen muusta syystä haluaa vaatia allekirjoitusta varmistuakseen asian käsittelyn edellytyksistä. (Niemivuo, Keravuori-Rusanen, Kuusikko: Hallintolaki, Talentum, 2010, s. 205–206 ja Voutilainen: Hyvä sähköinen hallinto, Edita, 2007, s. 275)

Myös laillisuusvalvontakäytännössä on jo aiemmin kiinnitetty huomiota siihen, ettei asiakirjoja tulisi säännönmukaisesti täydennyttää allekirjoituksilla (esim. oikeusasiamiehen ratkaisu 26.6.2008 Dnro 3355/4/06, apulaisoikeusasiamiehen ratkaisu 14.1.2009 813/4/07 ja apulaisoikeusasiamiehen ratkaisu 30.10.2011 Dnro 3666/4/10).

Saadun selvityksen perusteella vaikuttaisi siltä, ettei lapsen toisen huoltajan suostumus ole saapunut poliisilaitokselle ennen kuin vasta 16.7.2025, vaikka toinen huoltaja on ilmoittanut toimittaneensa sen jo ennen tätä ajankohtaa. Selvityksen liitteenä olevasta lapsen toisen huoltajan 16.7.2025 toimitetusta sähköpostista käy ilmi, että viestissä on yksilöity lapsen nimi ja henkilötunnus sekä se, että lähettäjä on pyrkinyt antamaan suostumuksensa jo useampaan kertaan lasta koskevaan passihakemukseen. Viestin lähettäjäksi on merkitty lapsen toinen huoltaja. Viestiin on myös ilmeisesti liitetty, tosin epätäydellisenä, huoltajan henkilötunnus. Lupa-asiantuntijan selvityksen mukaan viesti on lähetetty lapsen toisen huoltajan Heko-Passiin merkitystä omasta sähköpostiosoitteesta.

Ymmärrän sinänsä, että passi matkustusoikeutta ja henkilöllisyyttä osoittavana sekä biometriset tunnisteet sisältävänä asiakirjana on jossain määrin erityinen muihin asiakirjoihin verrattuna, mikä asettaa passin myöntämiselle ja siihen liittyville menettelyille omat erityiset vaatimuksensa. Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa tai hallintolaissa ei kuitenkaan edellytetä, että viranomaiselle toimitetun asiakirjan tulisi olla allekirjoitettu. Myöskään passilaissa tai passeista ja henkilökorteista annetussa valtioneuvoston asetuksessa ei ole edellytetty, että huoltajan suostumuksen tulisi olla allekirjoitettu.

Kun sähköinen asiakirja täyttää sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 9 §:n 1 momentin nojalla vaatimuksen kirjallisesta muodosta, tarkoittaa tämä mielestäni sitä, että myös lapsen huoltajan passihakemukseen antama suostumus voidaan toimittaa sähköisenä asiakirjana. Tällaisen viranomaiselle saapuneen sähköisen asiakirjan täydentämistä allekirjoituksella voidaan puolestaan vaatia vain mainitun säännöksen 2 momentin tarkoittamissa tilanteissa eli kun asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä on syytä epäillä.

Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että jos esimerkiksi asiakirjassa ilmenevät asianosaista koskevat tiedot täsmäävät viranomaisen rekistereissä oleviin tietoihin, luo jo tämä pelkästään vahvan oletuksen sille, että asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella (Voutilainen, Hyvä sähköinen hallinto, s. 274).

Helsingin poliisilaitos on lausunnossaan todennut, ettei sähköpostiviestissä annettua suostumusta pidetä riittävänä, koska sähköpostiosoitteen haltijan tai käyttäjän henkilöllisyyttä ei ole mahdollista varmistaa luotettavalla tavalla. Asiassa ei ole myöskään tuotu esiin, että viranomainen olisi tässä nimenomaisessa tapauksessa jollakin tavalla epäillyt lapsen toisen huoltajan viestin alkuperäisyyttä tai eheyttä, vaan käytäntönä vaikuttaa ylipäänsä olleen allekirjoituksen vaatiminen suostumukseen, mikäli passia ei ole haettu sähköisessä asiointipalvelussa tai huoltaja ei ole ollut läsnä passia henkilökohtaisesti haettaessa. Katson, ettei tälle vaatimukselle löydy tukea lainsäädännöstä. Katsonkin, ettei asiassa ole tullut siten ilmi, miksi lapsen toisen huoltajan lähettämää sähköpostia ei olisi tässä tilanteessa voinut jo sellaisenaan tulkita asetuksen edellyttämäksi kirjalliseksi ja yksilöidyksi suostumukseksi lapsen passihakemukseen, varsinkin kun saadun selvityksen perusteella vaikuttaisi siltä, että sähköposti oli myös lähetetty viranomaisen rekisterin mukaan huoltajalle kuuluvasta sähköpostiosoitteesta.

Tästä huolimatta totean, että hallintolaki jättää hallintoasiaa käsittelevälle viranomaiselle harkintavaltaa siitä, milloin se katsoo sillä olevan riittävät tiedot hallintoasian ratkaisemiseksi. Saadun selvityksen mukaan lapsen toiseen huoltajaan on useaan otteeseen pyritty olemaan yhteydessä sekä soittamalla että sähköpostilla. Yhteys on saatu ainoastaan sähköpostilla, jolloin huoltaja on luvannut toimittaa allekirjoituksella varustetun suostumuksen näin kuitenkin lopulta toimimatta.

Siten en voi pitää lupapalveluiden toimintaa tämän tapauksen jatkoselvittelyn osalta yksiselitteisen virheellisenä, kun se on lopulta kääntynyt asiassa sosiaaliviranomaisten puoleen. Tästä menettelystä on katsottava aiheutuneen noin kahden viikon viive asian kokonaiskäsittelylle.

Edellä esitetyllä tavalla katson kuitenkin Helsingin poliisilaitoksen lupapalveluiden käytännön olevan virheellinen, mikäli se selvityksistä ja lausunnosta ilmenevällä tavalla katsoo sähköisenä asiakirjana lähetetyn huoltajan suostumuksen lapsen passihakemukseen edellyttävän lähtökohtaisesti aina huoltajan allekirjoitusta vastoin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnasta annetun lain 9 §:ää.

Muilta osin asiassa ei ole näkemykseni mukaan ilmennyt aihetta arvosteluun.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2 esittämäni käsityksen Helsingin poliisilaitoksen virheellisestä käytännöstä Helsingin poliisilaitoksen, lupaesimiehen ja lupa-asiantuntijan tietoon.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni heille.